DOI: 10.7816/idil-02-06-04

HÜSEYİN ANKA İLE GÖRÜNENİN ÖTESİNDEKİ GERÇEKLİĞE UZANAN BİR SERÜVEN: MİMAR SİNAN HEYKELİ

Yrd. Doç. Dr. Özcan ÖZKARAKOÇ[1], Didem TÜKEL[2]

ÖZET

Sanat eseri, bir meydan okumanın ürünü olarak izleyicisinin karşısına çıkar. Bu durum, izleyicisi kadar yaratıcısı içinde bir dizi zorluğun adıdır aslında. Eseri ortaya koyan sanatçı da ancak, yapıta özgü zorunlulukları keşfettikten sonra yaratabildiğini ifade etmektedir. Bunu yaparken de kendi gözünde olduğu kadar izleyicinin gözünde de bir gizem oluşturacak şekilde izleyicisini yapıtla karşı karşıya bırakır. Sanat eseri, bütün plastik ilke ve elemanların sanatçının ereğinde şekillenerek, yaratıcı aklın ifade gücünün plastiğe dönüşmüş imajlarında hayat bulur. Hüseyin Anka Özkan'ın Mimar Sinan Heykeli'nde olduğu gibi. Sanatçının baş mimarı yorumlama sürecinde, o güne değin elde edilen tarihi belgeleri incelemesi, Sinan'ın karakterinin ana hatlarını oluştururken en önemli referans kaynakları olmuştur. Bu çalışmada, büyük mimarın ölümünün 500. yıl dönümüne dek gelen 1989 yılında yönetmen Suha ARIN tarafından çekilen, "HÜSEYİN ANKA ile SİNAN'I YENİDEN YORUMLAMAK" isimli belgesel temel başvuru kaynağı olarak kullanılmış ve sanatçının eseri oluşturma sürecinde izlediği yöntem incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Minyatür, Belgesel, Heykel.

[1] Nevşehir Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik ve Cam Tasarımı Bölümü, ozcanozkarakoc@nevsehir.edu.tr

[2] Gazi Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi, didmtukel@gmail.com

AN ADVENTURE WITH HÜSEYİN ANKA THAT GOES THROUGH THE REALITY BEYOND WHAT IS SEEN

ABSTRACT

A work of art as the product of a challenge confronts its viewers. Actually, this situation is the name of a number of difficulties for both its viewers and its creator. However, the artist who creates the work expresses that he can create after exploring the obligations of art-specific requirements. Artwork, all the plastic principles and elements by shaping in intention of artist, comes to life in the images are transformed into the plastic of expressive power of the creative mind. As well as the Statue of Mimar Sinan of Hüseyin Anka Özkan. The artist in the process of interpretation of the chief architect review of obtained historical documents until that day, that Sinan's the character outlines have been creating the most important sources of reference.

Keywords: Miniature, Documentary, Sculpture.

Giriş

Bir milletin asırlar içinde varlığını kökleştiren eserler, maddeye şekil veren milli bir üslubun hâkim olduğu zamanlardan geriye kalanlardır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kurucusu M. Kemal Atatürk'ün " Dünyada her kavmin mevcudiyeti, kıymeti, hakkı hürriyet ve istiklali, malik olduğu ve yapacağı medeni eserlerle mütenasiptir" sözü de bu gerçeği ifade etmektedir. Medeni milletler yaşadıkları coğrafyalarda medeni eserler vücuda getirmişlerdir. Bu eserlere varis olan nesiller ise, hem bu eserleri korumaya, hem de yapanları her fırsatta anmaya ve hatıralarını yaşatmaya mecburdurlar (İnan, 1968:63).

Bu bilinç ve Türk Tarih Kurumu'nun kuruluş amacının da bir özeti niteliğindeki "Tarih ve medeniyetin ilmi bir surette tetkik edilmesi" bağlamında, Prof. Dr. A. Afet İnan, 29 Temmuz 1935 tarihli Türk Tarih Kurumu yönetim kurulu toplantısında, Mimar Sinan hakkında müstakil ve büyük bir edebi eser hazırlanması gerekliliğini dile getirmiştir.

16. yüzyılda üç kıtaya yayılan topraklarıyla siyasal bakımdan altın çağına ulaşan Osmanlı İmparatorluğu, kendi bünyesi içerisinden dünya çapında bir mimar çıkarmıştır. Sanat tarihi açısından değerlendirildiğinde o çağın en ünlü Rönesans mimarlarıyla boy ölçüşebilecek bu mimar İstanbul ve Edirne'yi taçlandıran Süleymaniye ve Selimiye Camilerinin yaratıcısı Mimar Sinan'dır (Kuran, 1968:21).

Taş ülkesi Kapadokya'dan, Kayseri'nin Ağırnas Köyü'nden devşirilen Sinan bin Abdülmennan (Sözen, 2000:476) Türk yurduna, idealinde tasarladığı, en büyük mimari eserleri bina ederek hediye etmiştir. Sinan'ın şahsında, bütün bir asrın mimarlığını ve yapıcılığını görmek mümkündür. Devrinin yaratıcı bir sanatkâr dehası olan Sinan'ı dünya mimari eserlerinin varisi ve kendi asrının Türk kudreti ve yapıcılığının da bir sembolü olarak görmek gerekmektedir.

İnan'ın (1968:63) vurguladığı bu gerçekle oluşturulması zaruri olan, eserde; Sinan'ın biyografisi, mimari eserlerinin plan ve rölövelerinin yaptırılması, kitabe ve binalarının fotoğraflarının alınması, eserlerinin dünya sanatı içindeki değerinin tetkik edilmesi, ayrıca Tezkeretül Bünyan'ın yeni harflerle basılması esasları bulunmaktaydı. Türk Tarih Kurumu'nun 20 Ağustos 1936 tarihindeki toplantısında kabul gören çalışma programıyla eserin ana hatları belirlenmiştir. Ayrıca bu programa " Cumhuriyet devrinde Türk mimarları tarafından yaptırılacak Sinan'ın abidesi" başlığı altında bir bölümde eklenmiştir.

Mimar Sinan adına oluşturulacak eserle ilgili araştırmaların yoğun olarak devam ettiği sene, Atatürk'ün de bizzat bulunduğu ortamlarda, Sinan'ın adına yaptırılacak anıt heykelle ilgili görüşlerde bulunulmuş, 2 Ağustos 1935 akşamı Florya'da, Mimar Sinan'a bugünkü neslin bir şükran ifadesi olmak üzere heykelinin yapılması gerektiği fikri vurgulanmıştır. Yapılacak bu anıt heykelin dikilmesi gereken yerle ilgili olarak, İstanbul başta olmak üzere başkent Ankara'da çeşitli meydanlar üzerinde fikir beyan edilmiştir. Süleymaniye, Beyazıt, Ayasofya ile Sultanahmet arasındaki park _ki, buranın önemi Haseki hamamının önüne, büyük destek duvarları yaparak Ayasofya'yı asırların mukavemetine hazırlayan_ büyük Türk mimarının hatırasını ebedileştirecek bir anıt için uygun yerler olarak görülmüştür. Edirne de, Sinan için yapılacak anıt heykele uygun görülen iller arasındadır. Tüm bu görüşlerin neticesinde Atatürk, 2 Ağustos 1935, saat 22:50 de, Türk Tarihi Araştırma Kurumu'na hitaben "Sinan'ın heykelini yapınız" diye yazarak imzasını atmıştır (Resim 1)(İnan,1968:67).

Atatürk'ün ölümünden sonra Türk Tarih Kurumu, Sinan'ın heykeli için bir yarışma düzenlemiş ve Milli Eğitim Bakanlığı ile bağlantıya geçmiştir. Ancak yarışma neticesinde Sinan için beklenileni karşılayabilen bir eser olmadığından bu proje ertelenmek zorunda kalmıştır. Bu amaç doğrultusunda gerçekleştirilecek anıt heykel için 1945 yılına kadar bir takım girişimler devam etmişse de beklentiler tam anlamıyla karşılanamamıştır.

Büyük mimar için gerçekleştirilmesi ön görülen anıtta, onun şahsını ebedileştirecek aynı zamanda, Sinan'ın yaşadığı dönemin mimarbaşı kıyafetinin aslına uygun olarak betimlenmesiyle, ilk kez heykeli yapılacak Sinan'a tarihi bir referans kimlik oluşturulacaktır.

İnan (1968:69), Sinan'a ait herhangi görsel unsurların bulunmaması nedeniyle, mimarın doğduğu Kayseri'nin Ağırnas köyünde yaşayan insanlardan kaynak olunacak surette ve onun dehasının yarattığı şaheserlere uygun, anlamlı ve karakter bir heykelin yapılmasının önemini vurgulamaktadır. Dolayısıyla bu fikir paralelinde çalışmalar devam etmiştir.

Tarihler Haziran 1954'ü gösterdiğinde Atatürk'ün vasiyeti niteliğindeki el yazısı, Türkiye Emlak Kredi Bankası tarafından hayata geçirilmiş ve heykeltıraş Hüseyin Anka Özkan'a bu anlamlı görev, düzenlenen yarışmanın neticesinde verilmiştir.

Asırların ötesinden gelen, Türk kültürünün 16. yy'daki bütün muhtevasını eserlerinde yaşatan Sinan'ın teknik ve estetik dehasında gizlenen sureti, adı

neredeyse yaratacağı Sinan karakterinde ölümsüzleşecek, Hüseyin Anka maneviyatıyla birleşerek eşsiz bir yapıtla tarihe mal olacaktır.

Hüseyin Anka Özkan Kimdir?

Edirne'nin Lalapaşa Kasabasına bağlı Domurcalı köyünde 1909 yılında dünyaya gelmiştir. Babasının adı, Ulvi Nuri'dir (Gezer, 1984:150). Babası, Hüseyin Anka dört yaşındayken Balkan Harbi'nde şehit düşmüştür (Arın, 1984).

Edirne Asım Bey Darüleytam'ında (yetimler evi) iki yıl, ardından şehit çocuklarını okutmak üzere toplayan başka bir yetim evinde altı yıllık ilkokul öğrenimi ve Yunan işgaliyle köye, dede ocağına dönüşü Hüseyin Anka'nın çocukluk belleğinden aktardıklarıdır (Tanaltay, 1999:22).

Arın'a göre (1989), köy kültürüyle yetişip büyüdüğünü ifade eden sanatçı, Edirne Öğretmen Okulu'nun sınavını kazanarak öğrenimini devam ettirmiştir. Okulda resim, karikatür ve ardından heykel yapmaya başlamıştır (Tanaltay, 1999:23).

İlk sanat eğitimini ve zevkini Edirne Öğretmen Okulu, resim öğretmeni olan Ratip Aşir'den almıştır. Okulu ziyarete gelen dönemin Milli Eğitim Bakanı Mustafa Necati'nin dikkatini çekmiş ve onun emriyle İstanbul'daki azınlık okullarından birinde kültür dersleri öğretmenliği yapması uygun görülmüştür (Gezer,1984: 150).

Bu sayede Güzel Sanatlar Akademisi'nde okuma fırsatı kazanmış ve 1931 yılında Akademi'nin Fındıklı'daki binasında heykel öğrenimine başlamıştır. Akademi'deki ilk hocası İhsan Özsoy ve onun asistanı Mahir Tomruk'tur. İhsan Özsoy'la olan eğitim süreci çok kısa bir süre devam etmiş, Mahir Tomruk yönetiminde eğitimini sürdürmüştür. Eğitim açısından tam anlamıyla donanımını tamamlayamadığı fikrinin rahatsızlığını yaşadığı bir dönemde, Almanya'dan heykel bölümüne gelen Prof. Rudolf Belling'le Hüseyin Anka'nın heykel eğitiminde yeni bir dönem başlamıştır. Heykel sanatının içine tam anlamıyla girişini ve bilinçlenmesindeki temel yaklaşımı Belling'e bağlamaktadır. (Tanaltay, 1999: 24).

Tekniği güçlü, malzemeye son derece hâkim bir sanatçı olan Hüseyin Anka, Antik ve Klasik Yunan heykellerinden etkilenen stiliyle figüre bağlı bir tavırla çalışmalar gerçekleştirmiştir (Gezer, 1984: 150).

Mimar Sinan Heykeli

Hüseyin Anka (Resim 2) Akademiden mezun olduktan sonra sanatsal çalışmalarına tüm hızıyla devam etmiş, açılan çeşitli yarışmalara projeleriyle katılmıştır. Otuzbeş yaşındayken, 1944 yılında Mimar Sinan adına yapılması düşünülen anıt heykel yarışmasına katılmış ve kazanmıştır. Atatürk'ün Tarih Kurumu'na vasiyeti niteliğindeki bu proje Hüseyin Anka için de ayrı bir önem arz etmektedir. Ancak proje, uzun süre hayata geçirilememiştir. Tekrarlanan yazışmalar ve yeniden oluşturulan bir maketle tarihler Haziran 1954'ü gösterdiğinde, Türkiye Emlak ve Kredi Bankası anıt heykeli Türk Gençliğine armağan etmiştir.

Tarihin derinliklerinde gizlenen Sinan'ın suretinin, akıl almaz mimari dehasının yarattığı kemerlerde, kubbelerde ve minarelerde yaşadığına inanan Hüseyin Anka, suyun yatağından kaynağına gider gibi eserlerinden Sinan'a ulaşacağına inanmıştır.

Sinan heykeli bu yönüyle bir sanatçının yaratma erkinin içeriğini gözler önüne sunmaktadır. Arın'ın (1989) belgeselinde Hüseyin Anka, yaratma kudretinin, belleğinin derinliklerinde yatan imajlarda saklı olduğunu ifade etmektedir. Ona göre sanatçı bir esere başlarken öz dünyasında bir devriâleme başlar. İnsanoğlunun zihnini karanlık bir odaya benzetmektedir ve yaratma adına gerekli olan imajların bellekte toplanmaya çok küçük yaşlardan itibaren başladığını iddia etmiştir.

Anka, Belling'in sanat öğretisinin inceliklerini, adeta bütün sanat yaşamına kaynaklık edecek bir tavırla benimsemiştir. Bunun ispatı, "doğa taklit edilemez, ancak onun yapısı iyice kavranırsa ortaya bir yaratı koyulabilir" ifadesinde yatmaktadır. Belling'in "yöntem, malzeme ve teknik genel ve evrenseldir. Ruh ve espri özel ve yereldir" sözü, Sinan'ın evrensel boyutlara ulaşan imajını oluşturma sürecindeki temel kaygılarının da niteliğini ortaya koymaktadır.

Öz, ifade, tavır ve davranışın belirlenmesi, tarihin verdiği ipuçlarının malzeme olarak kullanılması ve plastik öğelerin bilinmezliği gibi temel sorunlarla mücadelenin bir neticesi olacaktır Sinan heykeli.

Tarihi belgeler Sinan'a dair hiçbir fiziksel ipucu vermemektedir. 1930'larda Sinan'ın mezarının restorasyonu sırasında, Prof. Afet İnan tarafından bulunan;

• Mimara ait uyluk kemiği yumrusu ve kafatasının bir parçasının verdiği tahmini değerlerle belirlenen boy ölçüleri (1.80 ila 1.85 cm),

• Surname'de tasvir edilen 16. yy. minyatürlerindeki mimar ve baş mimar kıyafetleri,

• Sinan'ın mezar taşında bulunan kavuk ve beklide en önemlisi,

• Hüseyin Anka'nın iç dünyasının zenginliği ve konuyu özümseyip malzemeye aktarma gücü, heykelin temel verileri olarak öngörülmektedir.

Ayrıca, Sinan karakterinin incelikleri ve detayları, Şehzade, Süleymaniye ve Selimiye gibi eserlerinde ölümsüzlüğü yakalamıştır. Hüseyin Anka'yı, Sinan' a götüren diğer bir belirleyici unsur, onun çocukluk belleğinde saklıdır. Tüm verilerin neticesinde belirginleşmeye başlayan imaj, neredeyse sanatçının dedesinin hatlarında bütünlük kazanmaktadır. "Bendeki Sinan kökeni burada düğümleniyor" ifadesi bu durumu birebir açıklamaktadır (Arın, 1989).

Sanatçığının ereği, tek parça ve on yedi tonluk bir mermer blokta neticelendiğinde ortaya çıkan şaheser, yedi ton ağırlığında, kaidesiyle beraber yerden 4,30 metre yüksekliktedir (Resim 3). Sanatçı, Sinan'ın tarihi değeriyle orantılı bir karakter vücuda getirmiş, hakim, enerjik görünüşünde yüz hatları, derin bir düşünce anını ve yaratıcılık kudretini göstermektedir (Resim 4) (İnan,1968: 70).

Hüseyin Anka yarattığı Sinan karakterinin, Şehzade Camii'ni yaptığı acemilik dönemindeki yaşına dek geldiğini belirtmektedir (Arın,1989). Gür sakalının çevrelediği yüzündeki çatık kaşları, düşüncelerinin yoğunluğunu ele veren sert alın çizgilerinde kesifleşmiştir. Öne doğru eğilmiş heykelin kıyafeti, 16.yy. başmimar giyimine bir vesika oluşturmaktadır. Heykelin genel kompozisyonu, ayakta ve harekete hazır durumdaki Sinan'ın hareketli yaşantısıyla bir özdeşlik göstermektedir (Resim 5-6) (İnan,1968: 70).

Heykelin Ankara'ya dikiliş tarihi 16.yy'lın büyük mimarının en büyük eseri olan, İstanbul'daki Süleymaniye'nin kendi eliyle, Kanuni Sultan Süleyman huzurunda açılışının 399. yıldönümüne dek gelmiştir.

Bu başyapıtı Hüseyin Anka adına daha anlamlı kılan ise şüphesiz, yapımından tam kırkbeş yıl sonra 1982 yılında, Sinan'a ait bir minyatür resme ulaşmasıdır. Ünlü belgesel yönetmeni Süha Arın'ın "Dünya Durdukça Mimar Sinan" isimli altı bölümlük belgesel dizisi için yapılan araştırmalar sırasında, eline geçen bu minyatürü Hüseyin Anka'ya ulaştırması (Resim 7), yeni bir projeye kaynak oluşturmuştur. İrlanda'nın Dublin şehrinde bulunan, Chester Beatty kütüphanesindeki minyatürlü el yazmasından elde edilen minyatür, Hüseyin

Anka'nın yarattığı Sinan karakterine olan benzerliğiyle sanatçıyı hayrete düşürmüştür.

Seyyid Lokman'ın "Tarih-i Sultan Süleyman" adlı eserinden Nakkaş Osman'ın minyatürü olan ve Mimar Sinan'ı yetmiş yaşlarında gösteren bu çalışma, Kanuni Sultan Süleyman'ın Süleymaniye Camisi avlusunda yapılacak olan türbesinin bulunduğu yere götürülmesi sahnesinden alınmış bir ayrıntıdır (Resim 8) (Sözen, 2000: 403).

Minyatür tekniğinde yapılmış olmasına rağmen benzerliğin geldiği nokta, hiç yoktan da bir gerçekliğe ulaşılabileceğinin ispatı niteliğindedir. Tesküretül Bünyan isimli Sinan'ın günlüğü sayılabilecek eser ve bu minyatürün verdiği yeni ve gerçek verilerle Hüseyin Anka, Sinan'ı yeniden yorumlamış, Süha Arın'ın yönetmenliğinde eşsiz bir kültür hizmetine imza atmıştır.

Sonuç

Sanatçının belleğinde başlayıp benliğinde biten yaratma eyleminin anatomisini gözler önüne sunan bu örnek, doğanın ortaya koyduğu verilerle, doğanın ta kendisi olan sanatçının o'na karşı kazandığı zaferin bir neticesidir.

Tanaltay'ın (1999: 20) Hüseyin Anka'nın ağzından aktardığı "Ben eserimin içindeyim, eğer eseri görebiliyorlarsa, ben onun içindeyim. Beni tanısalar, tanımasalar ne olacak?...Ben eserimin bulunduğu her yerdeyim" sözü, beklide ve büyük ihtimalle Sinan heykeliyle kazandığı zaferin, sanatçıya kazandırdığı tecrübenin ifadesidir.

Bu öylesine bir tecrübedir ki; Hüseyin Anka, sınırları evrensel boyutlara ulaşmış mimari bir dehanın, benliğinden izler bıraktığı zaman tünelinde geriye doğru gidiyor, onun gibi düşünüyor, kaygılanıyor, nefes alıyor ve beklide acı çekiyor, sonunda ise kendi yarattığı heykelde, Sinan oluyor. Ortaya bir şaheser koyabilmenin inceliklerini bir sanatçıdan daha iyi kimsenin bilemeyeceğini gösterircesine, Sinan'da imaja dönüştüren Hüseyin Anka, duyumsama ve özümsemenin anlamını bu eşsiz eserinde dikte ettirmektedir izleyicisine. "Hiç yoktan da bir neticeye ulaşabiliyormuş insan…" sözüyle, aslında farkında olduğu bu gerçeği ilk kez tecrübe ediyormuş gibi, mütevazi bir şekilde dile getirmektedir sanatçı.

Burada dikkat edilmesi gereken en önemli husus, sanatçının yaklaşımındaki özümseme ve inceliktir. Her yapıt onu yaratan sanatçı için bir serüven niteliğindedir. Elbette sanatçı yaratım sürecinin coşkusuna, yoğun bir kararlılık duygusuyla başlasa da, eserin şekillenme sürecinin bilinmezliği ve nihai sona ulaşma erdemi, hem

yaratıcısında hem de izleyicisinde sonsuz bir gizem duygusu oluşturmaktadır. Sanatçının yaşam ve düşünce tarzında anlam kazanan eser, ona özgü zorunlulukların keşfiyle plastiğe dönüşmektedir. Bu keşif ise aslında sanatçının kendini keşfetmesidir hiç şüphesiz. Bazen görsel bir gerçeklik, bazen de görünenin ötesinde ki bilinmezlik ekseninde yaratarak ereğini gerçekleştiren sanatçının zaferi ise, eserinin asırlara meydan okuyan muhtevasında gizlidir.

Bu manada Hüseyin Anka Sinan'a, onun yarattığı eserlerde rastlamış, yarattığı karakterin gerçekliğine ise kırkbeş yıl sonra, Nakkaş Osman'ın minyatüründe tanıklık etmiştir. Tarihin deriliklerinden gelen, Seyyid Lokman'ın "Tarih-i Sultan Süleyman" adlı eserinden Nakkaş Osman'ın minyatürü, Hüseyin Anka'nın eserine belgesel bir nitelik kazandırmıştır.

KAYNAKÇA

Arın, Suha (Yön). Hüseyin Anka İle Sinan'ı Yeniden Yorumlamak, MTV Film Televizyon Video Sanayi ve Ticaret A.Ş. İstanbul, 1989

Gezer, Hüseyin. Cumhuriyet Dönemi Türk Heykeli, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1984.

İnan Afet, Ayşe. Mimar Koca Sinan, Türkiye Emlak Kredi Bankası Neşriyatı, Ayyıldız Matbaası A.Ş.,Ankara, 1968.

Kuran, Abdullah. "Sinan", (Ed.Cengiz Bektaş), Koca Sinan, Doğuş Matbaası, Ankara, 1968, s.21-25.

Sözen, Metin. "XI. Yüzyıl ve Sonrası: Selçuklu ve Osmanlı Dönemi. Kümbet,Eyvan, Taşkapı", Kapadokya, Mas Matbaacılık A.Ş., İstanbul 2000, s. 396-479.

Tanaltay, Erdoğan. Sanat Ustalarıyla Bir Yaşam, "Hüseyin Anka Özkan", Tekin Yayın Dağıtım San. Ve Tic. Ltd. Şti., İstanbul, 1999, s. 20-28.

Görsel Kaynakça

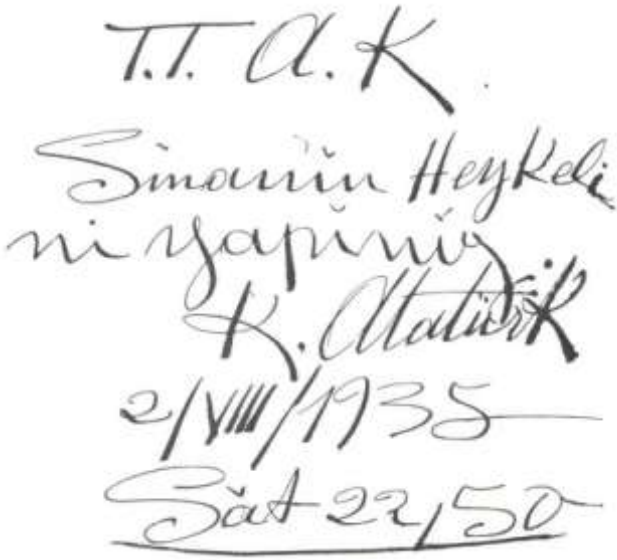
Resim 1. İnan Afet, Ayşe. Mimar Koca Sinan, Türkiye Emlak Kredi Bankası Neşriyatı, Ayyıldız Matbaası A.Ş.,Ankara, 1968. İndeks,s. I.

Resim 2. Arın, Suha (Yön). Hüseyin Anka İle Sinan'ı Yeniden Yorumlamak, MTV Film Televizyon Video Sanayi ve Ticaret A.Ş. İstanbul, 1989, DVD Kapak Resmi Alıntı.

Resim 3.4.5.6. İnan Afet, Ayşe. Mimar Koca Sinan, Türkiye Emlak Kredi Bankası Neşriyatı, Ayyıldız Matbaası A.Ş.,Ankara, 1968. İndeks,s. III-IV-V-VI.

Resim 7. Arın, Suha (Yön). Hüseyin Anka İle Sinan'ı Yeniden Yorumlamak, MTV Film Televizyon Video Sanayi ve Ticaret A.Ş. İstanbul, 1989, DVD Alıntı.

Resim 8. Sözen, Metin. "XI. Yüzyıl ve Sonrası: Selçuklu ve Osmanlı Dönemi. Kümbet,Eyvan, Taşkapı", Kapadokya, Mas Matbaacılık A.Ş., İstanbul 2000, s. 413.

Resim 1

Resim 2

Resim 3

Resim 4

Resim 5

Resim 6

Resim 7

Resim 8